

Оксана Олександрівна ЄРМОЛЕНКО

кандидат економічних наук, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
E-mail: oksana.yermolenko@hneu.net

ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Єрмоленко О. О. Державна економічна політика як інструмент удосконалення системи суспільного добробуту. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Том 6. № 3. С. 228 – 234.

Анотація

Вступ. Економічний розвиток будь-якого суспільства обумовлений його потребами, тому при аналізі довгострокових змін у господарюючій системі увага зосереджується на параметрах суспільного добробуту. Сприйняття людьми рівня свого добробуту обумовлено історично і залежить від панівних в конкретний час і в конкретному місці критеріїв оцінки людського добробуту. В умовах сучасної України рівень і якість життя населення не відповідають світовим стандартам життя, рівень реальних доходів значної частини, громадян вкрай низький, економічна і соціальна диференціація між бідними та багатими винятково велика. У зв'язку з цим підвищення суспільного добробуту є центральним завданням держави при формуванні та реалізації економічної політики.

Метою даної статті є дослідження державної економічної політики як інструменту покращення системи суспільного добробуту.

Результати. Розглянуто моделі впливу держави на суспільний добробут: ліберальну, неокласичну, неокейнсіанську («державна добробуту», соціального ринкового господарства). Дослідження моделей державного впливу на суспільний добробут дозволило визначити напрями втручання держави: зовнішні ефекти, виробництво суспільних благ, вплив на асиметричну інформацію, нівелювання циклічних коливань, політика підтримки та зростання доходів, захист конкуренції. Законодавча база на формування соціальних стандартів у нашій країні не розвинена. Визначено пріоритетні завдання держави у боротьбі з бідністю. Надано рекомендації щодо подальшого розвитку соціального партнерства.

Висновки. Держава вживає низку заходів, націлених на забезпечення зростання соціального та індивідуального добробуту як на національному, так і на регіональному рівнях. Водночас заходи, що вживаються, найчастіше виявляються малоєфективними через відсутність головної основи в механізмі підвищення добробуту – мети задоволення конкретних потреб індивіда і суспільства. Саме в залежності від потреб має визначатися мінімальна заробітна плата, рівень пенсій та стипендій та інші соціальні стандарти. Колективні та суспільні потреби повинні враховуватися при розподілі як прибутку корпорацій, так і доходів державного бюджету. Націленість державної політики задоволення потреб дозволить підвищити її ефективність.

Ключові слова: суспільний добробут, бідність, державна економічна політика, соціальна політика.

Oksana YERMOLENKO

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Public Administration and Regional Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

STATE ECONOMIC POLICY AS A TOOL FOR IMPROVING THE SOCIAL WELFARE SYSTEM

Yermolenko O. State economic policy as a tool for improving the social welfare system. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2021. Volume 6. № 3, pp. 228 – 234.

Abstract

Introduction. The economic development of any society is determined by its needs, so when analyzing long-term changes in the economic system, attention is focused on the parameters of social welfare. People's perception of the level of their well-being is historically determined and depends on the prevailing criteria for assessing human well-being at a particular time and place. In modern Ukraine, the level and standards of living of the population does not meet world standards of living, the level of real incomes of

---

many citizens is extremely low, economic and social differentiation between rich and poor is extremely high. In this regard, improving public welfare is the central task of the state in the formation and implementation of economic policy.

The purpose of the article is to study the state economic policy as a tool to improve the social welfare system.

Results. Models of state influence on public welfare are considered: liberal, neoclassical, neo-Keynesian ("welfare state", social market economy). The study of models of state influence on public welfare allowed to determine the directions of state intervention: external effects, production of public goods, influence on asymmetric information, leveling of cyclical fluctuations, policy of support and growth of incomes, protection of competition. The legal framework for the formation of social standards in our country is not developed. The priority tasks of the state in the fight against poverty have been identified. Recommendations for further development of social partnership are given.

Conclusions. The state takes a number of measures aimed at ensuring the growth of social and individual well-being at both the national and regional levels. At the same time, the measures taken are often ineffective due to the lack of the main basis in the mechanism of improving welfare - the goal of meeting the specific needs of the individual and society. It is based on needs that the minimum wage, the level of pensions and scholarships and other social standards should be determined. Collective and social needs must be taken into account in the distribution of both corporate profits and state budget revenues. The focus of public policy to meet needs will increase its effectiveness.

Key words: social welfare, poverty, state economic policy, social policy.

JEL classification: D10; D14; E21

Вступ

У класичній економічній теорії під економічним добробутом розуміється загальна корисність матеріальних благ (багатство). Воно виявляється у тому, наскільки добре чувається людина чи який ступінь задоволеності її потреб. Саме потреби є фундаментом добробуту. Вони поділяються на індивідуальні, індивідуальні і колективні, індивідуальні і громадські. Соціальна політика держави має забезпечувати реалізацію реальної соціальної справедливості, систему соціальних гарантій та однакових умов життєвого старту всіх верств населення. Тож з урахуванням вказаних особливостей формування суспільного добробуту, необхідністю підтримки вразливих верств населення, дослідження питання удосконалення системи добробуту є вкрай актуальним для формування державної економічної політики України.

Теоретичні аспекти дослідження поняття «суспільного добробуту» вивчені досить детально та одноставної думки щодо остаточного його визначення досі немає. Вивченням цього питання займалися: Гелбрейт Дж., Кейнс Дж. М., Кларк Дж., Маршалл А., Роулз Дж., Шумпетер Й. та інші. Що стосується досліджень впливу державної політики на суспільний добробут, то такі роботи виконуються до сьогодні. Такі дослідження здійснюються вітчизняними та зарубіжними вченими такими, як: Ж. Б. Сей, А. Вагнер, Дж. М. Кейнс, Ф. Лист, А. Питу, П. Самуельсон, В. Є. Воротін, В. Скуратівський, А. Халецька та ін.

Отже, маючи таке змістовне теоретичне підґрунтя, все ще залишаються питання практичної реалізації підвищення суспільного добробуту в Україні. Це пов'язано з постійними змінами у суспільстві, на які слід негайно здійснювати реагування та координувати впровадження відповідних заходів для підтримки соціально незахищених верств населення.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження державної економічної політики як інструменту покращення системи суспільного добробуту.

Виклад основного матеріалу

На етапі розвитку України, незалежно від суб'єкта потреб, важливе значення у формуванні умов життя та добробуту населення має держава. У Конституції України другий розділ повністю присвячений правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина. Там зазначається, що під охороною держави знаходяться праця та здоров'я людей, законодавчо гарантується мінімальний прожитковий мінімум,

---

здійснюється підтримка сім'ї та людей похилого віку. Конституція встановлює також пенсії, виплати та інші гарантії соціального захисту населення [1]. Держава є як суб'єктом суспільних потреб, так і регулятором індивідуального та суспільного добробуту. Держава створює атмосферу рівності та захищеності всіх громадян через надання послуг у формі утримання державних структур, що забезпечують підтримку громадського порядку: суд, прокуратура, поліція тощо, а також підтримує грошовий обіг, встановлює правила функціонування ринку товарів, капіталу та робочої сили.

Сучасна наука розглядає кілька моделей впливу держави на суспільний добробут: ліберальну, неокласичну, неокейнсіанську («державу добробуту», соціального ринкового господарства).

Основною проблемою теорії добробуту в умовах ринку, на думку А. Сена, стала проблема вибору альтернативних суспільних можливостей, тому розроблена ним «Теорія суспільного вибору» пояснює, як суспільний інтерес відображає інтереси його членів [2].

Фундамент ліберальної моделі у тому, що ринок – ідеальна моноструктурна модель формування як індивідуального, так і суспільного добробуту. Біля витоків цієї моделі був Ж. Б. Сей, який стверджував, що регулювання позбавлене будь-якого сенсу, оскільки регулювання ринкової економіки здійснюється на основі вільної гри цін [3].

Сучасні модифікації концепції механізму впливу державного лібералізму формування громадського добробуту включають: ордоліберальну концепцію економічних порядків, монетаристську й австрійську неоліберальну школу. Ордоліберальна концепція базується на тому, що провідним завданням держави є встановлення правових норм, націлених на обмеження діяльності монополій на недопущення перерозподілу суспільного добробуту на користь них.

Монетаристська теорія зводить роль держави лише до контролю над грошовою масою. Ринок, в свою чергу, самостійно забезпечить процес відтворення добробуту. Австрійська неоліберальна школа розглядає формування добробуту як природний процес. Державі при цьому відводяться функції виплат пенсій та допомоги безробітному населенню.

Неокласична теорія добробуту значно розширила функції держави в утворенні суспільного добробуту. Зокрема, державі відводять такі функції, як: створення правової бази, яка захищає ринкову свободу; виробництво суспільних благ; інтерналізація зовнішніх ефектів; перерозподіл доходів, що ґрунтується на принципі соціальної справедливості.

Неокейнсіанство, аргументуючи «державу добробуту», доводило необхідність прямого державного регулювання ринку. «Держава добробуту» має нести безпосередню відповідальність за добробут своїх громадян.

Соціальне ринкове господарство – модель, коли держава, з одного боку, підтримує ринок, з другого боку, активно здійснює соціальну політику.

Дослідження моделей державного впливу на суспільний добробут дозволяє визначити напрями втручання держави: зовнішні ефекти, виробництво суспільних благ, вплив на асиметричну інформацію, нівелювання циклічних коливань, політика підтримки та зростання доходів, захист конкуренції.

В українській економіці простежується відсутність інституційних передумов ефективних дій держави на користь всіх її громадян, що зумовлює можливість проведення такої державної економічної політики, яка негативно позначається на добробуті населення. Неблагополуччя у соціальній сфері виявляється у наростаючих процесах масової деградації населення та освіти багатомільйонного «соціального дна». У таких умовах пріоритетною проблемою соціальної політики стає недопущення масової деградації та люмпенізації населення.

Можна стверджувати, що завдання боротьби з бідністю сьогодні є не менш важливим, ніж забезпечення національної безпеки України.

Поряд із зазначеними пріоритетами позначимо й інші завдання:

1) необхідно подолати соціальну несправедливість, створену приватизацією під час ринкових реформ. Результати праці кількох поколінь опинилися у власності «владних еліт» та фінансових гравців. У результаті масове відчуття несправедливості та незгоди населення з результатами приватизації спричинило соціальну нестабільність у суспільстві та формування несприятливого середовища для розвитку законного підприємництва;

2) необхідне формування нової системи цінностей та нової домінуючої ідеології, основу якої складе завдання підвищення індивідуального та суспільного добробуту за допомогою особистого трудового та майнового внеску. Суспільство зацікавлене у пріоритеті високих гуманістичних цінностей, таких як висока моральність, соціальна справедливість та захищеність, розвинене правове середовище;

3) необхідність створення системи державних та регіональних соціальних стандартів для підвищення соціальної захищеності населення;

4) забезпечення сприятливих умов для зростання суспільно-корисної та ефективної економічної активності суб'єктів економіки;

5) забезпечення дотримання світових стандартів у сфері екологічної безпеки та здоров'я населення.

Вищезазначені соціальні проблеми визначають пріоритети соціальної політики держави. Система заходів, спрямованих на вирішення цих проблем, могла б послужити основою державної програми соціального оздоровлення України та соціального захисту її населення.

Найважливішим аспектом добробуту індивіда є його зайнятість у громадському виробництві. У межах функціонування розвинутого ринкового механізму, коли зайнятість визначається структурою попиту робочої сили, неминуче безробіття.

Якщо суспільство має на меті зростання індивідуального та суспільного добробуту в умовах, коли для більшої частини населення основною матеріальною складовою є заробітна плата, то найважливішим завданням економічної політики держави є забезпечення ефективної та стабільної зайнятості.

Найважливішим завданням держави є створення надійних джерел доходів більшості населення, і навіть адекватна оцінка ринком трудових ресурсів.

Підвищення цінності людського капіталу є основою сталого соціально-економічного розвитку. Для збільшення потенціалу трудових ресурсів потрібно створення в країні особливих умов. Необхідність цього продиктована не лише економічною доцільністю, а й моральною відповідальністю за зниження рівня життя найменш забезпечених громадян, яку має взяти на себе влада та бізнес. Головною умовою зростання продуктивності праці найманих працівників має стати підвищення оплати праці [4].

Основні джерела економічного зростання та підвищення добробуту все більше переміщуються від фізичного капіталу та сировинних ресурсів у сферу інтелектуальних послуг виробництва. Одним із показників ефективності сучасної економіки є обсяг фінансових ресурсів, що спрямовується в соціальну сферу (вкладення в людський капітал). Тільки коли будуть створені умови праці, що мотивують працівників до високопродуктивної роботи, суспільний добробут зростатиме. У складі національного багатства розвинених країн світу фізичний капітал становить – 16%, природні ресурси – 20%, людський капітал – 64%. В Україні структура національного багатства якісно інша – 14, 72 і 14% відповідно [5]. За рівнем освіченості Україна випереджає розвинені країни (дані ООН), проте високі кількісні показники освіти, його комерціалізація не відповідають сучасним вимогам і не реалізуються в економічних показниках як рівень

розвитку економіки та рівень життя населення. Процес формування доходів населення насамперед від трудової діяльності є дуже актуальним. Неважко помітити, що простежується негативна тенденція у співвідношеннях доходів від власності та трудової діяльності, а також розмірах доходів працівників простої та складної праці. Усе частіше останнім часом виділяються за рівнем оплати праці галузі, де домінує проста праця, водночас галузі, засновані на використанні високих технологій, на які орієнтується держава, не отримали значної підтримки, у тому числі й у напрямі оплати праці.

Ще одна особливість – переважання у структурі доходів, не пов'язаних із трудовою діяльністю, зокрема доходи від власності. Таке становище свідчить про зростаючу суперечність між зростаючим багатством одних і катастрофічною бідністю інших, тобто, поляризації доходів населення.

У разі ринкової економіки держава як суб'єкт посідає важливе місце. У разі трансформації економічних систем його значимість лише зростає. У цьому відбувається розширення, уточнення функцій держави у різних галузях життя. Державний сектор покликаний нівелювати дестабілізаційні процеси, що мають місце під час трансформації економіки.

Особливу увагу держава зазвичай приділяє виконанню комплексу соціально-захисних функцій. Запорукою ефективності реалізації соціально-економічної політики, спрямованої на зростання суспільного добробуту, є продуктивна взаємодія механізмів державного та ринкового регулювання, що й підтверджує світовий досвід.

На нашу думку, доцільно розглядати такі моделі суспільного добробуту: а) неринкову, яка характеризується пріоритетом суспільних потреб над індивідуальними, рівністю рівня життя населення; б) перехідну, що відрізняється соціальним розшаруванням суспільства за рівнем та якістю життя, розривом у розподілі доходів; в) ринкову, де створюються умови для розвитку економічної активності населення і формуються високі стандарти споживчої поведінки.

Сучасна соціальна політика насамперед має бути, на наш погляд, спрямована на подолання бідності. У Конституції сучасної України прописано, що наша держава є соціальною (стаття 1), а основне завдання соціальної держави – згладжування соціальної диференціації населення при одночасному забезпеченні зростання суспільного добробуту [1].

Нині рівень соціального захисту настільки низький, що не покриває прожитковий мінімум. У той же час, сумарне зростання обсягу соціальних виплат вирішити в повному обсязі цю проблему не може, тому потрібен комплексний підхід. Найчастіше ті форми соціальної допомоги, які пропонуються, залишають ступінь захищеності на самому низькому рівні. Через війну формується застійна бідність. Істотним чинником бідності виступає стан ринку праці та низька заробітна плата. Першочерговими завданнями соціального захисту в умовах необхідності забезпечення громадського добробуту є розширення доступу до безкоштовної освіти, що дозволить отримати населенню декларацію про задоволення індивідуально-суспільних потреб. Це відбудеться за рахунок забезпечення зростання зайнятості та прибутковості, що, у свою чергу, послужить імпульсом економічного зростання та зміцнення ринку кваліфікованої робочої сили.

Внаслідок вжитих заходів відбуватиметься поступове подолання застійної бідності. На нашу думку, подальший розвиток системи соціального захисту має зазнати суттєвої трансформації. У групі соціально незахищеного населення є ознаки нераціонального попиту та надмірного споживання. У цьому зв'язку є важливим орієнтація населення на збільшення заощаджень та інвестицій.

Як один із напрямів виходу зі сформованого стану, на наш погляд, може стати подальший розвиток соціального партнерства, основна мета якого полягає в тому, щоб на основі врахування інтересів різних сторін виробити єдину політику в соціальній сфері

на рівнях: національному, галузевому, регіональному, міському, на конкретному підприємстві чи в організації. Соціальне партнерство має базуватися на принципі соціальної справедливості, котра дозволяє в масштабах усього суспільства регулювати процеси поляризації багатства, дбаючи про найменш забезпечені верстви населення, задоволення індивідуально-колективних потреб.

Держава дбає про своїх громадян, зокрема, розробляє соціальні стандарти. Слід взяти до уваги те, що соціальні стандарти – аналог ціни на соціально значимі товари, а отже, ці ціни встановлюються державою. Якщо відбуватиметься зростання цін, то вищі соціальні стандарти повинні забезпечувати і більш високу якість послуг. Реалізуючи цей напрям, державі важливо мати міцну правову базу, документи, що дозволяють встановити рамки соціальних стандартів, регламентуючі та регулюючі процедуру їх формування тощо.

Стандарт базується на нормах та нормативах у сферах доходів та надання соціально значущих послуг. Так, у сфері доходів норми та нормативи дозволяють формувати два види бюджету: фізіологічного мінімуму та прожиткового мінімуму. Останній повинен бути вищим за фізіологічний мінімум, але він не повинен призводити до зменшення у одержувача допомоги стимулів до отримання вищого доходу, а повинен призводити до прагнення вийти з ситуації, коли основне джерело доходу формується за рахунок соціальної допомоги.

Законодавча база на формування соціальних стандартів у нашій країні не розвинена. Перший документ досліджуваної спрямованості виник лише у 1999 році: Закон України «Про прожитковий мінімум» № 966-XIV від 15.07.1999 р. [6]. Пізніше, у 2000 році, був прийнятий Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» № 2017-III від 05.10.2000 р [7]. У Законі були окреслені принципи розвитку системи соціальних стандартів: єдність методології та правової бази розробки соціальних стандартів та використання як бази фінансових нормативів при підготовці регіональних бюджетів (таблиця) [8].

Суспільний добробут формується на рівнях держави, регіональному рівні та міському.

В Україні здійснюються такі види соціальної допомоги: допомога при народженні дитини; допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; допомога на дітей одинокій матері; допомога при усиновленні дитини; державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю; державна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються опікунами (піклувальниками), батьками-вихователями та прийомними батьками тощо.

Таблиця 1. Державні соціальні стандарти і гарантії

Прожитковий мінімум (ПМ)	2020 рік			2021 рік		
	3 01.01.	3 01.07.	3 01.12.	3 01.01.	3 01.07.	3 01.12.
в розрахунку на місяць на одну особу	2027	2118	2189	2189	2294	2393
для дітей віком до 6 років	1779	1859	1921	1921	2013	2100
для дітей віком від 6 до 18 років	2218	2318	2395	2395	2510	2618
для працездатних осіб	2102	2197	2270	2270	2379	2481
для осіб, які втратили працездатність	1638	1712	1769	1769	1854	1934
Мінімальна заробітна плата	4723	4723 (5000 з 01.09)	5000	6000	6000	6500

Урядом було розроблено низку програм, націлених на забезпечення зростання суспільного та індивідуального добробуту:

- 1) Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року;
- 2) Державна цільова програма з медичної, фізичної реабілітації та психосоціальної реадптації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників

антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2023 року;

3) Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021–2025 рр.;

4) Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 р.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, держава вживає низку заходів, націлених на забезпечення зростання соціального та індивідуального добробуту як на національному, так і на регіональному рівнях. Водночас заходи, що вживаються, найчастіше виявляються малоефективними через відсутність головної основи в механізмі підвищення добробуту – мети задоволення конкретних потреб індивіда і суспільства. Саме відштовхуючись від потреб має визначатися мінімальна заробітна плата, рівень пенсій та стипендій та інші соціальні стандарти. Колективні та суспільні потреби повинні враховуватися при розподілі як прибутку корпорацій, так і доходів державного бюджету. Націленість державної політики задоволення потреб дозволить підвищити її ефективність.

Список літератури

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. №30. с. 141.
2. Sen A. K. Capability and Well-being. In the Quality of Life. (edited by Nussbaum M. and Sen A. K.). Oxford: Clarendon Press, 1993.
3. Стратегічні засади активізації інвестування підприємств з державно-приватного партнерства в системі відтворення суспільних благ в Україні: монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернівці : ЧНТУ, 2017.
4. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ / під кер. О. Піщуліної. Центр Разумкова. URL https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf
5. Ландар С.Л., Козаренко Л.В. Рівень добробуту населення як складова розвитку людського потенціалу: можливості фінансового регулювання в Україні. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 44-59.
6. Про прожитковий мінімум: Закон України № 966-XIV від 15.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>.
7. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України № 2017-III від 05.10.2000 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
8. Офіційний сайт Державної статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). [The Constitution of Ukraine // Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (IVR).] 1996. №30.
2. Sen, A. K. (1993). Capability and Well-being. In the Quality of Life. (edited by Nussbaum M. and Sen A. K.). Oxford: Clarendon Press.
3. *Stratehichni zasady aktyvizatsii investuvannia pidpriemstv z derzhavno-pryvatnoho partnerstva v systemi vidtvorennia suspil'nykh blah v Ukraini*. [Strategic principles of activating investment of public-private partnership enterprises in the system of reproduction of public goods in Ukraine]. (2017). In Il'chuka V. P. (ed.). ChNTU. Chernihiv. Ukraine.
4. *Rozvytok liuds'koho kapitalu: na shliakhu do iakisnykh reform*. [Development of human capital: on the way to quality reforms]. In O. Pischulinoi (ed.). Tsentr Razumkova. Kyiv. Ukraine. Available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf
5. Landar, S.L., Kozarenko, L.V. (2013). «The level of well-being of the population as a component of human potential development: opportunities for financial regulation in Ukraine». *Finansy Ukrainy*. № 9, pp. 44-59.
6. Pro prozhytkovyy minimum: Zakon Ukrainy. [The Law of Ukraine «On state social standards and state social guarantees»] № 2017-III of 05.10.2000. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>.
7. Pro derzhavni sotsial'ni standarty ta derzhavni sotsial'ni harantii: Zakon Ukrainy. [The Law of Ukraine «On state social standards and state social guarantees»]. № 2017-III of 05.10.2000. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
8. Official site of the State Statistics of Ukraine. Available at: <http://ukrstat.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2021 р.